

VOORSTEL voor het algemeen bestuur

ONDERWERP Peilbesluit Noordmanen		Reg. Nr.	Z/21/043210-213371
		Portefeuillehouder	H.J. Pereboom
Datum DB - vergadering	6 december 2022	Datum AB - vergadering	31 januari 2023

VOORSTEL

Het AB besluit:

1. Kennis te nemen van de nota van antwoord voor het PIP en peilbesluit Noordmanen voor zover die betrekking heeft op zienswijzen over het ontwerppeilbesluit.
2. Het peilbesluit Noordmanen vast te stellen.

SAMENVATTING

Op 8 december 2014 hebben de provincie Overijssel en de Overijsselse waterschappen het Akkoord "Samen werkt beter" gesloten voor de hydrologische maatregelen ten behoeve van de Natura 2000 en PAS. De uitwerking van deze opgave en het realiseren van de natuuropgave voor het gebied Noordmanen valt onder de ontwikkelopgave Wieden Weerribben van de provincie Overijssel.

Hoe de opgave wordt gerealiseerd is beschreven in het inrichtingsplan. Het Provinciaal Inpassingsplan (PIP), zorgt dat de maatregelen planologisch mogelijk zijn (waar nodig functieverandering landbouw naar natuur).

Om de natuurdoelstelling voor het gebied te realiseren moet het waterschap het waterpeil aanpassen (peil volgt functie), de provincie zorgt voor de inrichting van het watersysteem en de financiering van de maatregelen. De peilwijzigingen zijn vastgelegd in het peilbesluit en de toelichting op het peilbesluit. De benodigde aanpassingen aan het watersysteem (vervallen watergangen, inclusief de kunstwerken en overige keringen) worden geregeld in de watervergunning die op een later moment in procedure wordt gebracht.

Op 21 december 2021 heeft GS besloten om het Ontwerp-PIP in procedure te brengen. Op 11 januari 2022 heeft het DB besloten het peilbesluit in ontwerp vast te stellen en gecoördineerd met het PIP ter inzage te leggen.

Op het PIP en Peilbesluit zijn 17 zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn van een concept reactie voorzien, die is verwerkt in de Nota van Antwoord Ontwerp Provinciaal Inpassingsplan (PIP) Weerribben, deelgebied Noordmanen en peilbesluit. De zienswijzen hebben niet tot significante wijzigingen van het PIP of peilbesluit geleid.

Op 22 november 2022 heeft Gedeputeerde Staten ingestemd met de Nota van Antwoord, het PIP en de daarbij bijbehorende documenten en besloten deze ter besluitvorming voor te leggen aan Provinciale Staten op 25 januari 2023. Hierbij is het advies van de Bestuurlijke Adviesgroep Wieden Weerribben over draagvlak bij de omgeving meegenomen. Van u wordt nu een besluit over het peilbesluit gevraagd.

BEOOGD EFFECT EN/OF RESULTAAT

Het realiseren van de Natura 2000 opgave voor het gebied Noordmanen. Het huidige peilbesluit is afgestemd op de functie landbouw. Met het nieuwe peilbesluit wordt een peilverhoging in het Natura 2000 gebied Noordmanen ten behoeve van de bescherming en uitbreiding van de natuur: leef- en broedgebied moerasvogels, leefgebied grote vuurvliinder en blauwgrasland de natuur mogelijk.

Met dit project wordt invulling gegeven aan de volgende doelen uit het WBP:

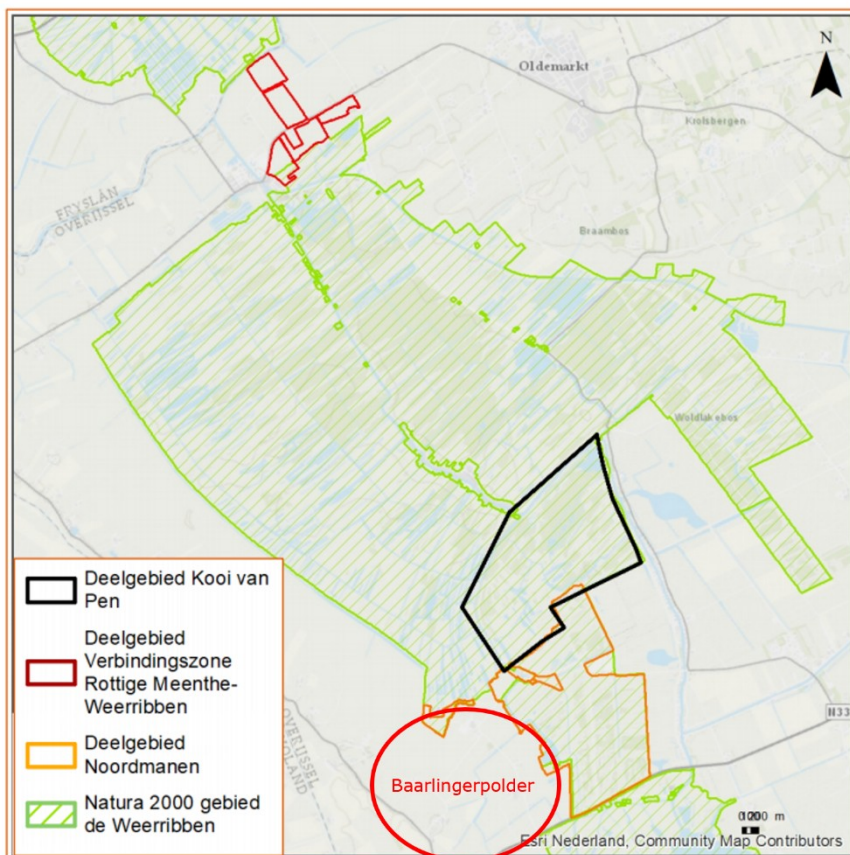
- A1, A2, A3 : invulling geven aan GGOR
- H4 : samen met partners werken aan minder uitstoot CO2 en beperken maaiveld daling
- K1 : vergroten van de biodiversiteit

KADER

- Op 8 december 2014 hebben de provincie Overijssel en de Overijsselse waterschappen het Akkoord "Samen werkt beter" gesloten voor de hydrologische maatregelen ten behoeve van de Natura 2000 en PAS.
- De ontwikkelopgave van de provincie voor Noordmanen komt voort uit het beheerplan Natura 2000 en de PAS.
- De 'Coördinatieverordening Ontwikkelopgave EHS/Natura 2000' van provincie Overijssel is van toepassing.
- Inrichtingsplan, MER, PIP en vergunningen
Het inrichtingsplan Noordmanen beschrijft de inrichting voor Noordmanen inclusief toelichting op gemaakte inrichtingskeuzes en een gedetailleerde beschrijving en verificatie van de opgaven voor het gebied. Naast het inrichtingsplan is een milieueffectrapportage (MER) opgesteld. Hierin worden per milieuthema (bodem, water, natuur, archeologie, landschap en cultuurhistorie, overig gebruik en leefbaarheid, klimaat en beheer) de effecten van de inrichting beschreven. Voor de planologische inpassing is een Provinciaal Inpassingsplan (PIP) opgesteld. Ook worden er verschillende vergunningen aangevraagd voor de uit te voeren maatregelen.
- Hydrologisch onderzoek peilbesluit en watervergunning
Als basis voor de hydrologische maatregelen is een hydrologisch onderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek beschrijft de effecten van peilverandering op het omliggende gebied. Er is berekend of er geen vernatting optreedt, die bebouwing, infrastructuur en landbouwgronden beïnvloedt. Noordmanen behoort tot het gebied waarvoor op aangeven van provincie Overijssel het waterschap een peilbesluit moet nemen.
- Samenhang met Kooi van Pen
Staatsbosbeheer is voornemens in Kooi van Pen natuurherstelmaatregelen te treffen. Deelgebied Kooi van Pen ligt ten noorden van deelgebied Noordmanen. De MER heeft de effecten van de natuurherstelmaatregelen in Kooi van Pen in beeld. De gecombineerde (herstel)maatregelen in beide deelgebieden leiden tot een cumulatie van effecten op het grondwater. Deze cumulatie van grondwatereffecten wordt in het MER beschreven. De peilen in de Kooi van Pen worden niet aangepast en er is alleen een watervergunning nodig voor de uit te voeren maatregelen.
- Procedure
Op 21 december 2021 heeft GS besloten om het Ontwerp-PIP in procedure te brengen. Op 11 januari 2022 heeft het DB besloten het peilbesluit in ontwerp vast te stellen en gecoördineerd met het PIP ter inzage te leggen. De ter inzage legging is op 25 januari 2022 gestart en liep tot en met 7 maart. Belanghebbenden konden in die periode een zienswijze indienen. Op 2 februari, 16 februari en 2 maart zijn er fysieke inloophmomenten georganiseerd in het gemeenschapshuis van Kalenberg.
Op 22 november 2022 heeft GS ingestemd met het PIP met de bijbehorende documenten en besloten deze ter besluitvorming voor te leggen aan Provincie Staten op 25 januari 2023. De indieners van zienswijzen zijn op 14 december 2022 tijdens een hiervoor georganiseerde bijeenkomst en voorafgaand aan de commissievergadering Landbouw en Natuur op 11 januari 2023 in de gelegenheid gesteld om in te spreken op het PIP. Dit heeft niet geleid tot wijzigingen van PIP en peilbesluit.

ARGUMENTEN

Noordmanen ligt in het Natura 2000 gebied de Weerribben en met de ondertekeningen in 2014 van het Akkoord "Samen werkt beter" voor de hydrologische maatregelen ten behoeve van de Natura 2000 en PAS heeft het waterschap zich gecommitteerd aan de realisatie van de natuurdoelen in Noordmanen.

Figuur 1 ligging Noordmanen

De opgave

Noordmanen bestaat uit moerasvegetaties en bos, agrarische graslanden en natuurlijke graslanden. Er liggen diverse opgaven, zoals het ontwikkelen van leefgebied voor de grote vuurvlieder, het realiseren van blauwgrasland en uitbreiding van leefgebied van moerasbroedvogels. Voor het realiseren van de nieuwe inrichting in deelgebied Noordmanen is een gewenste grond- en oppervlaktewaterstand bepaald. Hiervoor moet het bestaande watersysteem gedeeltelijk worden aangepast. In een groot deel van de peilvakken worden de oppervlaktewaterpeilen verhoogd.

PIP

Hoe de opgave wordt gerealiseerd is beschreven in het inrichtingsplan. Het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) zorgt dat de maatregelen planologisch mogelijk zijn (waar nodig functieverandering landbouw naar natuur).

Peilbesluit

Om de doelstellingen voor het gebied te realiseren moet het waterschap het waterpeil aanpassen (peil volgt functie). De provincie past het watersysteem aan. De wijzigingen van de peilen zijn vastgelegd in het peilbesluit (bijlage 1) en de toelichting bij het peilbesluit (bijlage 2). Op het PIP en Peilbesluit zijn 17 zienswijzen ingediend. De zienswijzen zijn van een concept reactie voorzien, die is verwerkt in de Nota van Antwoord Ontwerp Provinciaal Inpassingsplan (PIP) Weerribben, deelgebied Noordmanen en peilbesluit (bijlage 3). De zienswijzen hebben niet tot significante wijzigingen van het PIP of peilbesluit geleid.

Inrichting

De maatregelen zijn uitgewerkt in het inrichtingsplan Weerribben – deelgebied Noordmanen en betreffen voornamelijk het:

- creëren van oevers;
- aanbrengen van kades;
- verhogen van waterpeilen:
- (ver)graven van watergangen;
- ophogen van percelen.

Figuur 2 Inrichtingsplan Noordmanen en Kooi van Pen

Draagvlak omgeving

Tijdens de planvoorbereiding is onrust ontstaan in de omgeving over:

- 1 pachtvrij maken Noordmanen,
- 2 hydrologische effecten
- 3 keuze natuurdoeltypen in combinatie met invloed stikstof op bedrijfsvoering

Naar aanleiding hiervan zijn gesprekken gevoerd met de 9 direct betrokken agrarische bedrijven en is de pilot Baarlingerpolder gestart, getrokken door de agrariërs uit het gebied. De pilot is een zoektocht naar toekomst bestendig landbouw in combinatie met de opgaven voor stikstof, veenweideproblematiek (bodemdaling) en Natura 2000. Het resultaat van deze pilot is een streefbeeld met bedrijfsmodellen voor de agrarische ondernemers in de Baarlingerpolder waarbij de opgaven op het gebied van stikstof, veenweide/bodemdaling en de wettelijke opgave voor natuur worden gerealiseerd. De opgaven worden gekwantificeerd in stikstofwinst, ha's vernatting en versnelling natuuropgave. Het doel is dat de betrokkenen uit het gebied achter dit streefbeeld staan.

Betrokken pachters hebben een bieding ontvangen over pacht. Met 16 van de 22 pachters is inmiddels overeenstemming bereikt.

Vier agrariërs in de aangrenzende Baarlingerpolder en 2 pandeigenaren hebben biedingen ontvangen voor natschadecompensatie. Deze natschadebiedingen zijn door de agrariërs niet direct met enthousiasme ontvangen. De reden hiervoor is dat de agrariërs hopen dat mogelijke grondruilingen in

de pilot Baarlingerpolder zullen leiden tot betere bedrijfsoplossingen dan financiële schadevergoedingen. De pandeigenaren zijn akkoord met het verder uitwerken van de voorstellen. Vanuit de provincie is minimaal tot aan het moment van de start van de uitvoering van werkzaamheden in Noordmanen (2025) alles erop gericht om minnelijk tot overeenstemming te komen met pachters in Noordmanen en met de eigenaren/gebruikers in de omgeving die de mogelijke hydrologische effecten ondervinden. Mogelijke hydrologische effecten zullen pas optreden na gefaseerde peilopzet. Naar verwachting start de peilopzet op zijn vroegst in 2026. Ook na de start van de uitvoering zal zo lang mogelijk worden getracht om tot minnelijke overeenstemming te komen, mocht dat nodig zijn. In het geval geen minnelijke overeenstemming wordt bereikt of er geen andere mogelijkheden meer zijn zal gebruik worden gemaakt van dwingende instrumenten. De pachtbeëindigingsprocedure loopt hierbij gelijk aan de minnelijke procedure.

Omgaan met hydrologische effecten

Uit de hydrologische onderzoeken blijkt dat de effecten van het ontwerp op de grondwaterstand reiken tot buiten de projectgrens. In het MER is voor gebruiksfuncties (bodem en ondergrond, archeologie etc.) geconcludeerd dat er geen conflict is met de vast te stellen peilen. Op enkele locaties is er op basis van het model plaatselijk mogelijk een kans op negatief effect op het ruimtegebruik. Dit betreft 1 woning in Nederland, 2 woningen in Wetering-west en een landbouwgebied in de aangrenzende Baarlingerpolder.

Voor de Baarlingerpolder geldt dat de negatieve effecten geen aanleiding zijn om het hoofdwatersysteem en het peilbeheer aan te passen. De provincie staat garant voor een correcte afhandeling van eventuele optredende negatieve effecten. Daarnaast zorgt de provincie voor een goed verloop van monitoring, afstemming met de betrokkene over de mitigatie en evt. afwikkeling van de schade voor, tijdens en na de uitvoering.

Watergangen, kunstwerken en keringen.

Er vallen een groot aantal A en B categorie watergangen af, omdat het beheer en onderhoud van de watergangen binnen het natuurgebied door SBB wordt uitgevoerd.

Een nieuwe kwelsloot met gemaal om de kwelsloot te bemalen komt in beheer en onderhoud bij het waterschap.

Er vervallen inlaten, een oude inlaat wordt vervangen en er komen twee grotere geautomatiseerde inlaten om het gebied van voldoende water te voorzien.

Er vervallen schotbalkstuwijtjes, een stuwijtje wordt vervangen en er komt een geautomatiseerde stuw als uitlaat van het gebied.

Een klein stuk overige kering wordt verlegd en een deel van de overige kering die in de huidige staat niet voldoet wordt op hoogte gebracht en verbreed van 3 meter naar 5 meter.

Duurzaamheid

De provincie onderschrijft dezelfde doelstelling als het waterschap ten aanzien van duurzaamheid bij de aanbesteding van werken. Hier wordt in de aanbesteding van het werk rekening mee gehouden.

Energie

Door het gemaal en de geautomatiseerde inlaten en stuw neemt het energieverbruik iets toe. Doordat de kunstwerken geautomatiseerd zijn hoeft de peilbeheerder minder frequent naar de kunstwerken toe wat het energieverbruik vermindert. Doordat de watergangen binnen het gebied niet meer in beheer en onderhoud van het waterschap zijn nemen de energiekosten voor het onderhoud af.

FINANCIËN

De kosten voor de inrichtingsmaatregelen van Noordmanen, de mitigerende maatregelen, de monitoring en het overgangsbeheer komen ten laste van de provincie Overijssel.

JURIDISCHE EN/OF ORGANISATORISCHE GEVOLGEN

Het betreft een inrichtingsproject voor Natura 2000. De provincie stelt zich verantwoordelijk voor de kosten van nadeelcompensatie/schaderegelingen die samenhangen met (nat) schade als gevolg van de hydrologische maatregelen.

BIJZONDERE AANDACHTSPUNTEN EN RISICO'S

Adviesbrief BAG met daarin aandachtspunten

Op 5 oktober 2022 is de BAG De Wieden Weerribben gevraagd in te stemmen met het ter besluitvorming voorleggen van het definitieve PIP Noordmanen. De LTO heeft tijdens dit overleg een brief met 3 verbeterpunten ingebracht. Met de afspraak dat de BAG een advies per brief (bijlage 4) geeft, is ingestemd met het ter besluitvorming voorleggen van het PIP Noordmanen. In de brief constateert de BAG dat de onzekerheden en zorgen bij pachters en grondeigenaren in en rond het Natura 2000 gebied groot zijn. In de brief worden de zorgen geuit op de onderstaande punten:

1. Aanbod aan pachters en eigenaren: Er is nog geen overeenstemming met alle pachters en eigenaren. De BAG verzoekt om voorafgaande aan PS over het PIP aan de pachters een schriftelijk aanbod te doen voor pachtafkoop. Daarnaast ook het verzoek om aan de eigenaren in de Baarlingerpolder een schriftelijk aanbod en toelichting te doen voor natschadecompensatie vanwege de mogelijke hydrologische effecten. Aanbiedingen kunnen ook in grondcompensatie. De overeenstemming moet bereikt zijn voor aanvang van uitvoering van de werkzaamheden in Noordmanen (gepland 2025 en 2026).
2. Uitvoering natuurherstelmaatregelen en peilopzet: De waterpeilaanpassingen voor de Natura 2000 doelen leiden tot mogelijke negatieve hydrologische effecten op landbouwgronden in de aangrenzende Baarlingerpolder. De BAG vraagt GS om na inrichting (gepland 2025 en 2026) stapsgewijs deze peilopzet te laten plaatsvinden. Het uitgangspunt is om tot en met 6 jaar na vaststelling van het PIP, geen negatieve effecten in de Baarlingerpolder door peilopzet mogen optreden.
3. Samenhang pilot Baarlingerpolder en PIP Noordmanen: de BAG vraagt om bestuurlijk commitment voor de pilot Baarlingerpolder door subsidie te verlenen en de vrijgekomen grond toe te passen voor extensivering van de overige landbouwbedrijven of natschadecompensatie.

Zoals bij alle gebiedsprocessen wordt ook hier geprobeerd tot minnelijke overeenstemming te komen met pachters en eigenaren. Met het gefaseerd opzetten van het waterpeil kunnen de natuurdoelen worden bereikt. Het gefaseerd opzetten van het waterpeil is ook in de toelichting op het peilbesluit benoemd. De mogelijk negatieve hydrologische effecten in de Baarlingerpolder kunnen zo veel mogelijk worden gemitigeerd in geld of via grondruil in de pilot Baarlingerpolder.

Deze punten zijn overgenomen in het advies aan PS. Voor zover het gaat over de aanpassing van het waterpeil past dit binnen het peilbesluit, omdat het DB besluit wanneer de peilaanpassing wordt doorgevoerd.

OMGEVING; BETROKKENEN, PARTNERS EN DRAAGVLAK

De provincie heeft het plan voor Noordmanen in nauwe samenwerking opgesteld met de gebiedspartners gemeente Steenwijkerland, LTO Noord, Staatsbosbeheer en waterschap Drents Overijsselse Delta.

De projectorganisatie bestaat uit werkgroepen per deelgebied een overkoepelende ambtelijke adviesgroep (AAG) en een bestuurlijke adviesgroep (BAG). Dit alles onder leiding van de provincie. In alle groepen zijn de gebiedspartners vertegenwoordigd.

De omgeving is door de provincie samen met de betrokken partijen goed geïnformeerd en betrokken bij de voorbereiding middels, informatiebijeenkomsten, meedenksessies, nieuwsbrieven en keukentafelgesprekken.

COMMUNICATIE

De provincie zorgt voor uitvoering van de voorbereiding, uitvoering van het project en bijbehorende communicatie met de omgeving. Na vaststelling van het definitieve PIP door Provinciale Staten en peilbesluit door AB volgt een bekendmaking op de daarvoor aangewezen plekken, als de Staatscourant, het Provinciaal Blad, mijn overheid.nl en de lokale huis-aan-huis-bladen. Alle relevante stukken worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. Deze zijn digitaal te raadplegen op www.ruimtelijkeplannen.nl en www.overijssel.nl.

VERVOLG / UITVOERING

- Het vastgestelde peilbesluit en PIP worden gedurende 6 weken ter inzage gelegd en er geldt voor belanghebbenden een beroepstermijn bij de Raad van State.
- De provincie blijft in gesprek met de omgeving en de afspraken over monitoring worden door provincie samen met Staatsbosbeheer, waterschap en de betrokken bedrijven gemaakt.
- Voor aanpassingen aan het watersysteem zal de provincie een watervergunning aanvragen bij het waterschap.
- De afspraken over eigendom, beheer en onderhoud zijn opgenomen in een notitie beheer en onderhoudsregiem die al op hoofdlijnen is opgesteld en na uitvoering wordt aangevuld.
- Gedurende 4 jaar na het bereiken van het maximale peil zorgt de provincie voor de monitoring van de effecten als gevolg van het project.

Planning

2023	Q1	definitief PIP (PS) en peilbesluit (AB)
2023	Q1-Q2	voorbereiding aanbesteding uitvoering
2023	Q3-Q4	inschrijving – gunning uitvoering
2024/2026		uitvoeringsperiode Noordmanen
2025/2026		na realisatie overdracht kunstwerken aanpassen legger in werking stellen peilbesluit
2026/2030		Na uitvoering 3 jaar overgangsbeheer uitgevoerd door aannemer. Monitoring van grondwater minimaal 4 jaar na uitvoering van werkzaamheden.

BIJLAGEN

Bijlage 1	peilbesluit Noordmanen
Bijlage 2	toelichting peilbesluit Noordmanen
Bijlage 3	Nota van antwoord voor het PIP en peilbesluit Noordmanen
Bijlage 4	Brief van BAG over PIP aan GS

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris,
E. de Kruijk

de dijkgraaf,
D.S. Schoonman